

Kees Kapteyn

Nieuwe vondst tweekleurige vleermuis

Op 10 februari 1993 deed het belastingkantoor 'Wibautstraat' in Amsterdam via Artis aangifte van een vleermuis, die in de ochtend werd gevonden op de negende etage van het kantoorgebouw. Het dier hing hier enige tijd aan een deur. Verschillende mensen liepen door deze deur in en uit, zonder dat het dier zich hieraan stoorde. Ik realiseerde mij dat tweekleurige vleermuizen vooral in hoge gebouwen waren gevonden; daarom kocht ik direct een fiets om zo snel mogelijk op de plaats van bestemming te komen.

Eenmaal het dier bekijkend, zag ik direct aan de kenmerkende vorm van de oren dat het om een tweekleurige vleermuis *Vespertilio murinus* ging. Toch was er niet de scherpe scheiding tussen de kleur van de rug- en buik-

vacht, die kenmerkend is voor deze soort. Bovendien had het dier een overwegend bruine kleur. Het betrof een halfwas mannelijk dier.

Kenmerken

Vooraf de vorm van de oren is zeer kenmerkend en onderscheidt de tweekleurige vleermuis van vergelijkbare soorten als de laatvlieger *Eptesicus serotinus* en noordse vleermuis

De tweekleurige vleermuis is pas 13 keer in Nederland waargenomen. Op 12 maart 1993 is het dier weer losgelaten.

Foto Martijn de Jonge

Eptesicus nilssonii. De voorste oordrand heeft een kenmerkende kromming naar voren (zie foto). Aan de onderkant van het oor is een duidelijke rand als een 'lob' aanwezig. Deze ontbreekt bij de *Eptesicus*-soorten. De onbehaarde delen zoals de oren, de snuit en poten zijn nagenoeg zwart. Direct boven de snuit is een smalle band van donkergekleurde haren zichtbaar. De kop heeft daardoor een donker uiterlijk. De rugvacht is donkerbruin van kleur en heeft een 'bevroren' habitus, door de licht bruin-grijze haarpunten. De kleur van de buikvacht is egaal lichtbruin. De kleur van de vacht lijkt daardoor enigszins op die van de noordse vleermuis. Pas bij volwassen exemplaren wordt de vacht duidelijk tweekleurig: donker bruin-grijs met zilvergrijze haarpunten op de rug en grijswit op de buik, waartussen vooral bij de kop een scherpe scheiding optreedt (Schober & Grimmberger, 1987). De lengte van de rechter onderarm bedraagt bij dit exemplaar 45,7 mm en het dier heeft een kort vrij uitstekend staartpuntje.

Andere vondsten

Het is de tweede vondst van een halfwas tweekleurige vleermuis in Nederland. De andere werd eerst beschreven als een noordse vleermuis, vanwege de afwijkende vachtkleur en meer geelbruine haarpunten (Lina, 1987). Met deze vondst meegerekend zijn tot op heden in totaal twaalf gedocumenteerde (Lina, 1991) vondsten en een niet-gedocumenteerde vondst van tweekleurige vleermuizen gedaan en allen uitsluitend in West-Nederland. Zowel mannetjes als vrouwtjes zijn waargenomen. De eerste werd gevonden in 1977 en de tweede in 1979. In de jaren tachtig zijn hier nog tien vondsten bijgekomen. De in Nederland gevonden dieren zijn mogelijk trekkers. Tweekleurige vleermuizen kunnen afstanden van 1400 kilometer afleggen.

Jaarrond voorkomen?

Hoewel het merendeel van de waarnemingen in de nazomer, het najaar en in de winter zijn verricht, zijn er ook vondsten in mei en in juni gedaan. Mogelijk is de tweekleurige vleermuis dus het gehele jaar in Nederland aanwezig. Deze veronderstelling is echter nog niet bevestigd

door onderzoek met ultrafoons. Van dwergvleermuizen *Pipistrellus pipistrellus* en laatvliegers worden jaarlijks vele tientallen vondsten en meldingen gedaan, terwijl hiervan populaties van duizenden exemplaren voorkomen. Van tweekleurige vleermuizen worden de laatste tijd vrijwel jaarlijks een of twee vondsten gedaan. In het najaar van 1992 is bovendien op de Maasvlakte een geluidswaarneming gedaan van een tweekleurige vleermuis, waarbij enige malen het kenmerkende baltsgeluid te horen was (Mostert, 1993). Het is daarom aannemelijk te veronderstellen dat het in werkelijkheid om tenminste vele tientallen exemplaren moet gaan. De echolocatie is zonder ervaring vrij lastig te herkennen omdat hierbij gemakkelijk verwarring op kan treden met laatvliegers. Juist daarom is het noodzakelijk om allert te blijven en wellicht gericht te zoeken naar deze soort (zie Kapteyn, 1989). Hoewel niet duidelijk is of in Nederland de mannetjes in het najaar ook langdurig baltzen, zal hieraan komend najaar extra aandacht moeten worden besteed.

Literatuur

- Kapteyn, K., 1989. Tweekleurige vleermuizen *Vespertilio murinus*. Nieuwsbrief Vleermuiswerkgroep Nederland 1:6-9.
- Lina, P.H.C., 1987. Eerste vondst van de Noordse vleermuis *Eptesicus nilssonii* in Nederland. Lutra 30:32-33.
- Lina, P.H.C., 1991. Vondst van een Tweekleurige vleermuis *Vespertilio murinus* in Rijswijk (ZH) en een overzicht van de vondsten van deze soort in Nederland. Lutra 34:77-79.
- Mostert, K., 1993. Waarneming Tweekleurige vleermuis op de Maasvlakte. Zoogdier 4(2) in druk.
- Schober, W. & Grimmberger, 1987. Die Fledermause Europas. Kennen, Bestimmen, Schützen. Kosmos, Stuttgart.

Kees Kapteyn, Provincie Noord-Holland, Dienst Ruimte en Groen, Postbus 6090, 2001 HB Haarlem.